СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XXXVIII. Ч. 224. Джерзи Сіти, Н. Дж., пятниця, 26. вересня 1930. VOL. XXXVIII. No. 224. Jersey City, N. J., Friday, S ptember 26, 1930. THREE CENTS.

З РОБОТАМИ ЙДЕ ДО КРАЩОГО

ВАШИНҐТОН. — Вилієм Ґрін, президент Американської Федерації Праці, подає, що зі звітів, які одержано з 24 міст, виходить, що з роботами є зворот до кращого. За останні три роки отсе перший раз дається завважити у вересні такий рішучий зворот.

Та мимо того, подає далі Ґрін, все ще маємо цього місяця два рази більше безробітних, ніж їх було в минулому році.

МОКРІ ГОРОЮ.

НЮ ЙОРК. — Вже тепер можна цілком певно сказати, що і на демократичній і на републиканській стейтових конвенціях буде принята резолюція за знесення прогибіції.

Сухі роблять всі можливі заходи, щоби до цього не допустити. Вони вже годяться на модифікацію акту Волстеда, коби тільки усунути з резолюцій слово „знесення".

Та загальний сентимент населення нюйорського стейту є за знесення прогибіції.

НЕ ХОЧЕ ЗРАДЖУВАТИ ТАЙН ТАМАНІ ГОЛ.

НЮ ЙОРК. — Джан Кері, лідер відомої демократичної орґанізації, званої „Тамані Гол", мав подати перед великою лавою присяжних суддів способи, яких уживає орґанізація при виборі кандидатів на ріжні міські уряди. Кері прибув до салі, де судді розбирали справу бувшого маґістратського судді Еволда, котрий набув своє судейське місце дорогою підкупства.

Суддя зажадав від Керія, щоби він підписав заяву, якою зрікається права відмови зізнань. Кері цього не зробив.

Та його відмова викликала багато коментарів з ріжних боків. Кажуть, що він і окружні політичні боси можуть подати багато матеріялу, з якого можна зорієнтуватися, в який спосіб висувається в Ню Йорку людей на урядові місця. І тільки знаючи те, можна дійти до властивого жерела корупції.

ХОЧЕ ЗМУСИТИ УРЯДОВЦІВ ДО ВІДПОВІДИ.

ОЛБАНІ. — Ґовернор Рузвелт, навязуючи до зловживань, викритих в адміністрації міста Ню Йорку, заявив, що коли буде вибраний ще раз ґовернором, заявиться за зміну закона, який дозволяє публичним урядовцям відмовитися від відповіди перед судом у справах, котрі є звязані з виконуванням їхнього уряду.

Рузвелт заявив далі, що старатисеме перевести ще другий закон, яким заборониться суддям займатися бизнесами.

СОВІТИ ПОКРИВАЮТЬСЯ.

ШИКАҐО. — На шикаґовській збіжевій біржі здержано в середу несподівано спад ціни на пшеницю. В короткім часі ціни почали підноситися. Спекулянти налякались і почали себе „покривати", себто закуповувати те, що вони продали для спекуляції, а чого на ділі не мали. Між спекулянтами, котрі поспішно себе покривали були і заступники совітів.

ТУРБУЮТЬСЯ ЗОЛОТОМ.

НЮ ЙОРК. — В Европі доказують, що за кілька літ не буде золота для чеканування монет. Кажуть, що старі засоби вичерпуються, а нові не покривають запотребовання. А нюйорські банкирі твердять, що справа з браком золота є здогадом, подібним до того, який голошено перед двома роками щодо нафти, котрої засоби повинні бути вичерпані на протязі короткого часу.

ВИВЕЗУТЬ ДО 80,000,000 БУШЛІВ ПШЕНИЦІ.

НЮ ЙОРК. — Тутешні фінансові круги одержали достовірні інформації з Анґлії щодо совітського збіжевого експорту. З них виходить, що совіти вивозять пшеницю до ріжних европейських міст і продають її по 12 центів дешевше на бушлю від американської пшениці. Мають вивезти тої пшениці аж коло 80,000,000 бушлів. А спішаться з вивозом тому, що бояться конкуренції з боку Австралії й Арґентини, які доставлять свою пшеницю в грудні.

З тої інформації виходить, що совіти продають не так з тої причини, щоби знизити ціну на пшеницю, а прямо тому, що це є їх одинокий спосіб, щоби дістати гроші на закупно машин і інших артикулів.

А Рафаіл Абрамович, лідер російських соціял-демократів, твердить, що це неможливо буде совітам витиснути від селян стільки збіжжа, бо населення голодує.

ТАКИ ХОЧУТЬ ВИКЛИКАТИ СВІТОВУ РЕВОЛЮЦІЮ.

НЮ ЙОРК. — В. Делґас, бувший заступник президента Амторґа, совітської торговельної аґенції в Ню Йорку, подає, що совіти видирають голодним селянам хліб на те, щоби створити ще більший економічний хаос і викликати в чужих державах революції. Ось тому совіти ввозять до Злучених Держав так богато цукорків, а в Росії люде не можуть дістати фунта цукру на місяць. В Уралю гинуть люде з голоду, а совіти вивозять збіжжа.

АРЕШТУВАННЯ У ЛЬВОВІ І В КРАЮ.

Польська преса сповіщає, що в дні 3. вересня ц. р. арештувала політична поліція у Львові в звязку з пожежею трибуни й одягалень на площі спортового клюбу Чорних біля 70 студентів, в яких переведено також ревізії.

„Слово Польське" впевняє своїх читачів, що сліди з пожарища вели до Академічного Дому при вул. Супінського.

Також у Станиславові арештовано в дні 2. вересня Степана Ташинського і пять осіб з села Павелча біля Станиславова. Поліція підозріває їх у підпаленні двох стирт сіна і одної стирти вівса на шкоду Станислава Менчля в Павелчі в дні 18. серпня ц. р.

РЕВІЗІЯ Й АРЕШТУВАННЯ В „АКАДЕМІЧНІМ ДОМІ".

Дня 3. вересня ц. р. над ранком в „Академічному Домі" у Львові явилась поліція, яка в більшій скількости приїхала автомобілем і, збудивши студентів, перевела у всіх кімнатах основну ревізію. Після цього відставлено на поліцію всіх присутних в „Академічнім Домі" студентів у числі біля 30 осіб для переслухання. В „Акад. Домі" залишено тільки одного студента Плахтину. Між арештованими є деякі особи, які випадково попали до „Академічного Дому" відвідувати знайомих, як студент Селезіон з Волині та один учитель, який утік з Радянської України, а не маючи ще своєї кімнати, мешкав хвилево між студентами.

ПОСМЕРТНА ЗГАДКА.

Петро Ясінчук, один з найзамітніших селян, громадських діячів у Чортківщині, основник і невтомний працьовник культурно-освітніх і економічних установ, батько відомого діяча „Рідної Школи" п. Льва Ясінчука, помер у Білобожниці дня 6-го вересня 1930 в 78. році свого трудящого життя. Земля Йому пером!

ЗАБИРАЮТЬ ХРЕСТИ НА ПОСТЕРУНОК.

В Магдалівці, пов. Скалат, похорений старшина армії УНР, Іван Білецький, родом з Великої України, який згинув у 1920 р. в боях з большевиками. На його могилі стояв деревляний хрест. З часом він спорохнявів і місцеві громадяне справили новий залізний хрест, поправили могилу і поставили на ній цей хрест на підмурованню. В червні ц. р. перед посвяченням хреста поліція забрала цей хрест на постерунок і зробила донос на тих, що справили хрест. Староство позасуджувало їх на грошеві кари, зглядно арешт. Засуджені відкликалися до суду, а коли цей також видав засуд, відкликалися до найвищого суду. А хрест стоїть досі на постерунку поліції.

НА ПОЛЬСЬКО-РАДЯНСЬКІМ КОРДОНІ.

В околицях Новгородка недалеко лісничівки Мутвиця селянка йшла жати на своє поле, що лежало біля самого радянського кордону. Радянська прикордонна сторожа побачила жінку і без потреби почала стріляти і вбила цю матір кількох дітей. Жінка впала на дорозі до Прусінова трупом; тоді большевицькі вояки забрали труп убитої і закопали в землю, щоби затерти слід свого злочину.

ПІДЧАС ЗЕМЛЕТРУСУ ЗАГИНУЛО 175 ОСІБ.

Підчас землетрусу в Таджикистані (СССР) згинуло 175 осіб, а 300 тяжко поранено. 1,200 мешканців кількох сіл лишилися без даху над головою. Ратункова виправа вже почала давати допомогу населенню, яке терпить на брак харчів та на ріжні недуги.

ЗАПРОШЕННЯ УКРАЇНСЬКОЇ ДЕЛЕҐАТКИ ДО ЖЕНЕВИ.

З приводу десятиліття істнування Ліґи Націй відбулася 10. вересня ц. р. в Женеві святочна академія та велика прилюдна маніфестація, уладжені міжнародніми орґанізаціями, які співчувають ідеї міжнародного порозуміння. Безпосередньо перед тим, себто 9. вересня ц. р., відбулася спільна конференція представників шіснацяти найповажніших міжнародних установ (як Міжпарляментарна Унія, Унія Товариства Ліґи Націй, Міжнароднє Бюро Мира і т. і.). Одною з точок програми цієї конференції, на яку кожна з 16 міжнародних орґанізацій висилає 20 делеґатів, є усталення спільної адреси до Ліґи Націй. На згадану конференцію та на святочну Академію в Лізі Націй одержала запрошення голова Союзу Українок, п. Мілена Рудницька, в характері офіціяльної делеґатки Міжнародного Жіночого Союзу.

ТИГР У ҐЕРВАЛЮ.

Всюди чується скарги на тигра, що руйнує людське добро. Він зайшов тут мабуть десь із Серра де Еспераиса і наробив великих спустошень. Як кажуть Бразилійці, це тигр старий, великий. Ось що за останній місяць поробив він по Ґервалю. Внадився під гору Тромбуто, там нашому Українцеви, Михайлови Папірнякови, зажер конину і собаку, Томкови Сенюкови задушив ялівку, Іванови Вавгінякови зїв половину льохи. На Фашінал одному Бразилійцеви вбив 13 штук рогатої худоби, виссавши з неї кров. На Тромбуто задушив коня. Дивне, що коні звичайно душить і ссе кров з горла. У деяких коней обгриз вуха. На корови або воли нападає звичайно так, що роздирає лопатки і так виссе кров. Бразилійці слідять за цим шкідником.

АРЕШТУВАННЯ РЕДАКТОРА „УКР. ГОЛОСУ".

В суботу, 30 серпня ц. р., перевела поліція ревізію в редакції „Укр. Голосу" (в Перемишлі) і в приватнім помешканню редактора Е. Зиблікевича. Ревізія тревала від год. 5.30 рано до год. 10 попол. По укінченню ревізії поліція забрала деякі матеріяли до найновішого числа, арештувала ред. Е. Зиблікевича і відпровадила його до команди поліції. Того самого дня вечером відставлено його до Львова.

УНЕВАЖНЮВАННЯ НАТУРАЛІЗАЦІЙНИХ ПАПЕРІВ.

Департамент державного секретаря в Оттаві поробив кроки, щоби покаицелювати якесь число натуралізаційних паперів, які були добуті деякими чужинцями через обман. Таких паперів видано не богато і поліція знала про се вже якийсь час. Проти тих, що провинилися, поставлено вже обвинувачення.

ВІДКРИТТЯ СХІДНИХ ТОРҐІВ У ЛЬВОВІ.

У вівторок, 2. вересня ц. р., наступило святочне відкриття ювилейних Х. Східних Торґів, якого доверпшв міністер промислу і торговлі Квятковський при участи львівського воєводи і президії міста Львова та закордонних гостей. Після богослуження в катедрі відбулася святочна академія в Великому Театрі, де між іншими промовляли президент міста Львова інж. Бжозовський і міністер Квятковський. З театру поїхав мін. Квятковський разом з гістьми і відкрив Східні Торґи.

ЗАГРАВА ПОЖЕЖ.

В ночі з 2. на 3. вересня ц. р. згоріла в селі Григорові, повіт Роґатин, стирта конюшини з фільварку Ольги Розтворовської. Шкода виносить 4,500 зол. Також тої ночі вкрадено з пасовиська коні. Поліція веде енерґійне слідство. Здогадуються, що коні вкрали невідомі справники пожежі, які після підпалу втікли на вкрадених конях.

ДОВГИЙ ВІК.

В Ріо де Жанейро померла Бразилійка Фірміна Лоренсо, родом з Баґії, у віці 135 літ.

ФРАНЦУСЬКІ ЗЛОЧИНЦІ.

В Ріо де Жанейро арештували двох душогубів Французів з міста Каенн, котрі тепер прибули до Бразилії. Один з них за морд жінки був засуджений на 10 літ, другий убив 5 жінок і мав відсидіти 30-літню вязницю. На просьбу французького амбасадора їх арештовано і віддано властям французького пароплава „Ніясса".

ПОЖЕЖА У ЛЬВОВІ.

У вівторок, 2. вересня, в ночі біля 12 години почала горіти степениця на площі „Чорних" за стрийською рогачкою. На місці пожежі зявилися негайно міська вогнева сторожа і поліційні власти, які мали ствердити, що вогонь повстав у наслідок підпалу. Степениця й одягальні згоріли до тла.

„Слово Польске" вже згори запевняє своїх читачів, що її підпалили Українці.

Польська преса сповіщає, що шкода спаленої трибуни Чорних виносить 60,000 зол. Тому-то львівський воєвода звернувся до уряду з проханням виплачення допомоги спортовому клюбови Чорних і одночасно звернувся з зазивом до преси польської, щоб візвала суспільність до складання добровільних жертв на відбудову спаленої трибуни. Воєвода перший жертвував на ту ціль 100 зол. Польська преса впевняє далі, що трибуну підпалили Українці нібито в тій надії, щоб запалити стайні на Східних Торгах. „Слово Польске" сповіщає, що на площі „Т-ва руханкових забав" поліція бущімто відкрила під сходами трибуни (?) підложений вибуховий апарат, який міг би спричинити пожежу. А саме під сходами находилася пачка виповнена сильним вибуховим матеріялом, з яким получена була скляна рурочка, наповнена теж плином. Якщо плин доплив би через корок до вибухового матеріялу, наступила би пожежа. Крім того біля пачки лежали дві фляшки з бензиною поємности майже пять літер. До того скроплено бензиною цілий деревляний матеріял так, що на випадок пожежі все згоріло би до тла.

ПІЛСУДСЬКИЙ ЗГОРИ ФАЛЬШУЄ ВИБОРИ СОЙМУ

ВІН ПОКЛИКАВ ДО ВІЙСЬКА СВОЇХ ВОРОГІВ, КАНДИДАТІВ НА ПОСЛІВ ДО СОЙМУ.

ВАРШАВА (Польща). — Пілсудський провадить передвиборчу кампанію до сойму своїми власними методами. Щоб унеможливити своїм противникам передвиборчу аґітацію він покликав до війська всіх бувших послів, котрі, як говорить Пілсудський, не відбули своєчасно шеститижневих вправ для резервістів, бо були соймовими послами.

Крім того двацять бувших послів-опозиціоністів по наказу Пілсудського тримають у брест-литовській фортеці без жадного судового обвинувачення. Ці арештовані противники Пілсудського цілковито відрізані від зовнішнього світа й не можуть комунікуватися навіть зі своїми родинами.

Такими засобами Пілсудський позбавив усю свою опозицію провідників. Отже передвиборча аґітація зі сторони противників Пілсудського буде зовсім ослаблена. Такими мірами диктатор сподівається створити сойм з послушних собі послів.

РОЗСТРІЛ БЕЗ СУДУ.

МОСКВА (СССР). — По постанові колеґії чеки розстріляно 48 осіб, яких чекісти обвинуватили в контр-революції, що нібито виявилася в саботажі по розділі й постачанню харчів для населення. Всі розстріляні стояли на відповідальніших становищах у вищах радянських харчових установах.

Розстріл переведено без суду й особливого слідства. Лише чотири дні тому большевики оголосили про арешт цієї ґрупи „контр-революціонерів". Серед розстріляних знаходиться кілька визначних російських фаховців у хліборобстві та харчовій справі. Серед них є професори з відомими науковими іменами й авторітетом.

ПРИЗНАЄ НІМЕЦЬКУ ШПІОНАЖУ В АМЕРИЦІ.

ҐАҐА (Голяндія). — На переслуханню світового трибуналу німецький представник, д-р Левінський, признав, що Німеччина в 1915 і 1916 році через своїх аґентів в Америці труїла тих коней та мулів, які закупувували тут держави антанти для війни. Він рішучо заявляє, що та отруя не була шкідлива для людей, а тому вона не загрожувала життю й здоровлю населення Америки.

Зате не менше рішучо він відкидає обвинувачення Німеччини, американським представником у трибуналі в тому, що нібито німецькі аґенти зробили експльозію на „Блек Там" та в Кінґсленді. За цю експльозію Американці стараються стягнути з німецького правительства сорок міліонів долярів.

ЗАГАЛЬНЕ ОБЕЗЗБРОЄННЯ.

ЖЕНЕВА (Швайцарія). — Комісія Ліґи Націй в справі загального обеззброєння держав розпічне свої засідання 3. листопада. Нема великих сподіванок на успішний перебіг праці комісії, особливо тепер, коли питання воєнно-морського договору між Францією та Італією знаходиться в сліпім куті.

Німецький представник в Лізі Націй, Бернсторф, рішучо підкреслив, що крім розмов про потребу загального обмеження збросння Ліґа Націй нічого реального в цій справі не зробила.

БУДЕ ЗАГАЛЬНА ЗНИЖКА ЦІН.

ЖЕНЕВА (Швайцарія). — Економічно-фінансова комісія Ліґи Націй прийшла до висновку, що коли добування золота не збільшиться і його все буде менше в грошевому обігу, то це приведе до загального зниження цін. Коли до такого зниження буде приходити без відповідної підготовки й раптово, то це викличе велику економічну катастрофу.

Тепер перед Ліґою Націй стоїть завдання не допустити світ до такої катастрофи, принявши заздалегідь відповідні заходи.

НІМЕЧЧИНА БУДЕ НЕВТРАЛЬНА.

БЕРЛІН (Німеччина). — Німецькі промисловці та фабриканти, які провадять торговлю з радянщиною, звернулися до німецького уряду з проханням, щоби він не заанґажовувався до спільної міжнародньої акції проти Росії, яка може повстати для боротьби з російською конкуренцією на світових ринках. Зокрема сторонники невтральности домагаються цього від уряду тому, що кожда міжнародня репресія проти большевиків буде допомагати Польщі та прибалтійським державам, що не лежить в інтересах Німеччини.

ХОТЯТЬ ВИБРАТИ КЕМАЛЯ ДОСМЕРТНИМ ПРЕЗИДЕНТОМ.

ІСТАНБУЛ (Туреччина). — Лідер нової ліберальної партії, Феті Бей, виступив з домаганням в імени партії, щоби підчас парляментарних виборів було переведене всенародне голосування для вибору Мустафи Кемаля президентом Туреччини на все його життя. Зокрема Феті Бей звернувся до Кемаля, щоби той згодився виставити свою кандидатуру на досмертного президента Туреччини.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES:		ПЕРЕДПЛАТА:	
Three cents a copy.		Поодинoке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates:		В Джерзи Сити і Заграницею:	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$2.75

За оголошення редакція не відповідає.

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.

З Канади належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Тел. „Свободи", Montgomery 5—0498. Тел. У. Н. С.: Montgomery 5—1838.

Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

СПЕКУЛЯНТИ.

Хто бачив совітську фільмову картину „Конець Петрограда", той певно пригадає собі те місце, яке уявляє собою товпу біржевих спекулянтів, які використовують для матеріяльної наживи геройство тих, котрі гинуть на фронті. Це так представляла „селянсько-робітнича влада" буржуїв-спекулянтів. По правді так і було зі спекулянтами. І то у всіх краях. І в ріжні часи. Одні клали голови за ідею, а другі наживалися. Тесаме було й підчас американської визвольної боротьби.

Та тепер війни нема. Зате приходиться терпіти робучому народови ізза економічної депресії. Відчуває її добре й робучий нарід в Америці. А найбільше дається вона в знаки американським фармерам. Війна й повоєнні часи довели американського фармера прямо до банкротства.

Совіти, хоч самі рівнож знищили добробут селянина у себе, нераз то вже проливали крокодилячі сльози над тою недолею американського фармера, котрого нищать буржуазні спекулянти. І були такі, що вірили в ті сльози. Та не знати, чи ще далі будуть вірити. Бо ото вийшла на яв нова картина большевицького лицемірства. Отсе приловили їх на великій біржевій спекуляції. Самі совіти мусіли признатися до того, що спекулювали від довшого часу на збіжевій біржі в Шикаґо. Продавали міліони бушлів пшениці в такий самий спосіб, як це роблять фахові спекулянти, спекулюючи на те, що в той спосіб зібють ще далі ціну пшениці, а потім добре заробляють, а тимсамим спричиняють ще більший економічний хаос. А вся та їхня ґра мала відбутися коштом американського фармера.

Інша річ, чи це вдалося большевикам осягнути. Бо важним є сам факт спекуляції на крови бідних фармерів. Отся большевицька біржева спекуляція являється саме черговим доказом їхньої безоглядности і безпрінціпности.

Рівнож і з інших фінансових центрів в Европі доносять, що й там спекулює большевицька влада на біржах, маючи всюди своїх аґентів. В той спосіб хочуть большевики викликати ще більшу крізу. А далі, деруть шкуру з хлібороба й робітника у своїм царстві й заставляють їх голодувати, а загарбане збіжжа вивозять за границю, щоби заблофувати перед світом свою економічну спроможність і силу та добитися дипльоматичного визнання і кредитів. Так то виглядають „робітничо-селянські" спекулянти у справжньому виді.

М. С.

НА ВНУТРІШНЬО-ПОЛІТИЧНІ ТЕМИ

(Надіслане з краю, з кругів Організації Українських Націоналістів).

Приглянемось тепер і відносинам та течіям на самих українських землях. Про життя на Великій Україні трудно щось певного сказати. Що там життя йде нестримно вперед, цього доказом є хочби недавний процес в Харкові і національно-соціяльна боротьба, що ведеться можливо, що інстиктовно, а можливо, що по певному пляну. Буковина і Бесарабія що лиш тепер зачинають будитись з нанесеного їм оголомшення невдачною боротьбою. Про свідоме ставлення мас до незалежности годі ще там говорити щось в більшому розмірі. Вони мусілиб ще раз пережити те, що вже раз в малому пережили, а що инші українські землі пережили вже у великому в роках 1917-20. Аж тоді в масі цій витвориласяб свідомість всіх їх діл, цілого їхнього стремління до визволення від окупантів. Тодіб вони змоглись на те, щоб своє визволення окропити кровю. Дуже можливо, що ми ще раз упадемо в боротьбі, однак з неї винесемо ту користь, що наші сили на тих землях скріпляться і в послідуючій боротьбі вони станують з нами в цілій масі в одну лаву до спільної боротьби. Нічого иншого не можна сказати й про Підкарпаття. Маси населення ще мусять перейти декілька етапів в чужій школі і аж тоді стануть не тягаром, а помічником у будові держави. Всі ці землі мають що правда вже свій питомий національний провід, але цей провід ще дуже хиткий і нерішучий і непевно держиться на ногах, бо не має того солідного попертя, що потрібне для праці такого проводу. Властиво і сам провід там не є сконсолідований і вповні викристалізуваний. Провід цей, хоч і проповідує ідеї незалежности, сам в них повністю не вірить. Загально-державницькі комбінації проводу цих частин української землі вказують ще на певну несміливість та нерішучість не лише в ділах, але й у словах.

Дещо инакше стоїть справа на західно-українських землях, що опинились тепер під пануванням Польщі. Там життя пливе повним темпом вперед і розвивається мимо всіх перешкод, що їх ставить йому ворог. Актуальними є тут гасла оперте на власні сили нації та гасло соборности. Там вже можна говорити про певну кристалізацію загально-національного проводу, але ще лише в зародках. Щож реального уявляє з себе провід на західно-українських землях? Яку він має фактично силу? З жалем приходиться ствердити, що він не всилі піднестись до значіння проводу понад партії і дрібничкові інтереси, не годен взяти в свої руки життя не тощо цілої нації, а навіть малої її частини. Завданням цього проводу є повести внутрішне життя нації по певному шляху, як також вдержати заграничну акцію, маючи попертя зорганізованих сил в краю, керувати економічною акцією та не допускати, щоб економічне життя само собою керувало, спираючись лише на здоровий інстинкт нації, відбиваючої зовнішні атаки ворогів, перепровадити організацію краю політичну, економічну та освітну, не забуваючи при цьому на військову. Цей провід повинен обхопити собою всі українські землі, та підпорядкувати собі всі еміґрантські центри та організації, а коли вже не підпорядкувати, то зробити їх експонентами своєї діяльности в зовнішній акції і дати їм попертя в тій акції. Акція ця мусілаб бути українською, а не партійною чи вузько - територіяльною. Взагалі всі лише можливі ділянки життя нації цей провід мусівби тримати в своїх руках і ними керувати. Тоді чужинці не говорилиб з насмішкою, що в Українців нема з ким говорити, бо вони партійники, чи ґрупи без реального значіння. Згадаймо лише Чехів. Вони вели свою заграничну акцію ще задовго до війни. Вони не мали міністерств і урядів, але з ними рахувалися всі. Всі знали, що Масарик і Бенеш є чеським неофіціяльним урядом і що з ними можна говорити. В нас того нема. Нема нікого, хто мігби говорити за український народ у цілому, а це дуже зле відбивається на нашій заграничній акції. До того на українських землях всі партії гризуться і ця партійна гризня приймає навіть форми персональної ворожнечі між людьми ріжних таборів. Загальне переконання таке, що хто має звязок з політичним противником, той вже непевний чоловік і його загально вважається ворогом. Молодь не зорґанізована, не говорючи вже про молодь селянську та робітничу, але про еліту нації, про студентство. Чиж не сумний факт, що ми не годні вдержати своєї студентської централі „Цесус" при тій скількости студентів, що ми їх маємо по польських та инших школах? Студентської централі в краю чи якоїсь центральної організації нема і при тих обставинах не може бути.

Ділянкаж загранична на цьому терпить чи не найбільше. Звязків і пропаґанди між чужою молодю, що колись буде мати рішаючий вплив на хід світових подій, ми не маємо лиш через нашу дурноту і нерозуміння справи. Для нашого теперішного проводу внутрішне політиканство є важніщим від реальної роботи і підготовки нашої справи на зовнішному форумі. З цього наш провід не здає собі справи і не хоче здавати. Про справу плянової організації, старшого громадянства, селянства та робітництва, також годі говорити: все йде на осліп і все веде провід за собою, а не навпаки. Освітна справа занепадає мимо найкращих зусиль „Рідної Школи". Одно економічне життя розвивається само по собі і без проводу: нація чується з того боку найбільше загроженою і тому інстинктово відбороняється перед смертю. Про ділянку військову шкода й говорити, бо всі майже наші краєві провідники, це прінціпові миротворці і фразеольоги. При звертанні головної своєї уваги на партійні лінії і недоторканість партійних доґм годі нам думати про творення життя, творення його основ. Сама згадка про військо зараз в кождого викликає якийсь острах перед поліцією, щоб не дай Боже вона не почула балачок цих. Міжтим колиб на наших землях був провід з силою в руках, тодіб і Польща була примушена з нами рахуватись і ставити в заграниці инакше українську справу, як це вона ставить тепер. Тоді Польща не малаб змоги закривати фактичний свій стан перед світом цілих 10 років, як це ствердив англійський посол полковник Мальон, що оце недавно був в Польщі на відвідинах. Він не дивувався Полякам, що вони так зручно вміли закривати перед світом українську справу, але дивується Українцям, що дотепер не зуміли протиставити польській пропаґанді свою власну й опрокинути загальні польські твердження, бо Українці для Польщі є більшою небезпекою, як свого часу була Ірляндія для Англії. До того слід знати, що Українці за границею не можуть без попертя краю нічого зробити путнього. Нині балачка нікому не промовить до серця, коли він не бачить за плечима балакаючого кулака або купи грошей. Це надає словам певного значіння і впливу та певної рішучости. Рішучість такого проводу зробилаби вплив і на инші відсталі українські землі, зокрема на політику московських окупантів на Україні. Тепер доперва в нас про це зачинається балакати.

Час уже протверезіти! Нездібність одних мусить покликати до праці инших, сильніщих. На місце всіх дотеперішних невдачних проводів мусить прийти новий, понадпартійний український провід в формі Організації Українських Націоналістів.

(Конець).

ПЕРЕПИСКА РЕДАКЦІЇ.

Д. О., Фултон, Н. Й. — Половину допису, яка відноситься до самої справи, можна помістити. Але й цього годі зробити, коли підписи на письмі до редакції і під дописом не походять від особи, котра підписана. Це не є Ваш підпис. Коли Ви дали згоду на те, щоби хтось інший написав і Вас підписав, то про це мусить редакція знати.

НА ТЕМИ ДНЯ.

МАЛОРОС ШАХРАЙ.

Відомий київський чорносотенець В. Шульгин виступив у російській та москвофільській пресі проти теорії українського сенатора С. Шелухина про кельтське походження Руси. Така теорія дуже дошкулює Москалям та нашим москвофілам, малоросам і хахлам шульгиновського типу, бо вона цілковито відмежовує історію України від Московщини навіть ще задовго до створення київської держави.

Та виступати проти кождої теорії не лише можна, але й слід, коли є які сумніви в її правдивости; алеж допускатися брехні, то хіба личить лише Москалям і ріжним українським перевертням. В. Шульгин усю свою напасть на сенатора С. Шелухина будує на тому, що нібито С. Шелухин говорить у своїй теорії про **походження Українців від Кельтів.** Міжтим С. Шелухин говорить, що **племя Русь, яке принесло** своє **імя й державну організацію Українцям-Славянам, походило не зі Скандинавії від Норманів, а з півдня від Кельтів.** Отже справа йде не про те, чи Українці Славяне, а про те, чи племя Русь було Норманами, чи Кельтами.

ЩО ТЕПЕР ВИГАДУЮТЬ МОСКАЛІ?

Отак український хрунь збрехав публично на письмі, а потім з тої вже брехні виводить свій осуд. А всеж і В. Шульгин зацікавлений відомостями, які подав С. Шелухин про „Рекс Рутенорум" Отокара. Тепер В. Шульгин кличе учених дослідити, чи дійсно це був „русскій" князь. Московський посіпака звернув увагу на Отокара тоді, коли Українці оголосили відомости про нього, а до того так неможби то російські вчені цього факту не знали. Та вони знали, але мовчали, бо для Москви не вигідне істнування українського короля в пятому столітті, коли в пралісах та болотах Московщини ще бродили виключно фінсько-угорські племена, з яких пізніше утворився там при домішці Славян „русскій народ".

Цікаво, як з Отокаром погодять Москалі свою норманську теорію походження Руси, бо це їм треба зробити, щоби зберігти свою теорію про єдність Руси з Московщиною. Та „Москалеви брехать — не гарячу сковороду лизать".

БІЛІ ПЛЯМИ.

З краю приходять українські ґазети з білими плямами не лише з Польщі, але й з Чехословаччини. Не лише Пілсудського цензура лютує, але й у републиці „великого гуманіста" Масарика вона також не щадить українських ґазет, коли вони особливо рішучо підносять голос в обороні свого народу.

Становище Українців у Чехословаччині також добре видно по тих білих плямах, які знаходимо в ужгородській ґазеті „Свобода". Та якимиб білими ці плями не визирали зі шпальт українських ґазет, вони лягають глибокими чорними плямами на ті держави, яких уряди допускаються жорстокої кастрації українського друкованого слова.

На цих білих плямах український нарід завжди читає один і той же огнистий заклик до боротьби за своє національне визволення. Коли в тих білих плямах нічого не надруковано, то там ще більше сказано для кождого Українця, ніж сказалоб те, що там булоб написане. Цензура не скує душі народньої й не вбє живої думки та слова, хоч вона як лютувалаб.

Захріс Топеліюс.

КРАВЕЦЬ, ЩО ЗІШИВ ФІНЛЯНДІЮ ТА ШВЕЦІЮ

(2)

Не богато треба було часу, а Тіка уложив собі плян. Ходив по всіх старих сільських жінках і замовляв сильних ниток. Старі жінки пряли та пряли цілісеньку зиму. Вкінці напряли стільки клубків сильних ниток, що ніякий човен не міг понести їх. Тіка мусів купити вантажний корабель. Одного гарного літнього полудня привязав один кінець довгого мотуза до ялиці на фінляндському побережі, а тепер хотів другий кінець привязати до ялиці на шведському побережі. Та щоби не завдавати собі надурно труду, роздобув пятнацять тисяч удок на лососів із шматочками плотиці (риби) — його довгий мотуз мав допомогти риболовлі.

І поплив Тіка своїм кораблем і забрав той довгий мотуз. Погода була гарна, море, що цілий тиждень було таке бурливе, тепер припадково успокоїлося наче горня густого молока. Тіці вдався його плян так добре, що за кілька днів привязав другий кінець мотуза до ялиці на шведському побережі. Коли вертався, приглянувся мотузові тай так наловив так богато лососів, важні (дорш), полуриби (фляндри), окунів і щуки. В Бернеборзі був ярмарок і Тіці оплатилася линва.

Тоді Тіка пішов до господаря Антільського хутора та сказав:

—Добрий день, тестю, — тепер я зішив Швецію та Фінляндію, дайже мені Нілю за жінку!

Господар хутора не мало злякався. Та він був добрий хитрун і найшов собі раду. „Воно добре й гарно", сказав він „що ти зішив нас зі Швецією, та ще одно недостає нам: чи тим довгим мотузом я можу поспитати, як там жиється моїй сестрі?"

— Як вона називається, де вона живе? — спитав Тіка.

— Моя сестра, пані Ольсон, живе по другому боці моря, напроти нас у місті, що називається Ереґрунд. Ти також можеш запустити до неї вудку, може вона зловиться.

— А коли ми так зішиємося зі Швецією, що батечко могтиме розвідатися про здоровлячко своєї сестри та й дістане відповідь на своє питання, то тоді дістану Нілю за жінку?

—Це ясне як сонце, на другого Михайла візьмеш собі її, — сказав господар й усміхався вдоволено. Він вірив напевно, що тепер перехитрив кравця.

Тіка дав зрозуміти, що цю обіцянку має господар повторити при свідках.

— При двацятьох свідках, коли хочеш, — сказав господар. — На подвірю повно людей, що приходять із церкви. — І він зі сміхом став розповідати всім тим, що вертали з церкви, що він обіцяв Тіці.

Гарюс Мортен, що кинув оком на Нілю, був також серед тих людей тай сказав до музики Ніку: Вважаймо, коли то прийде того св. Михайла й Тіка прийде в свати до Нілі. Тоді я заберу йому Нілю зперед носа, а ти заграєш нам весільний марш.

Самособою такий жарт сподобався Нікові. Оба неприятелі вмовилися, що зійдуться того дня.

Тіка пішов насуплений та продумував, що йому тепер почати. Своїм мотузом він не міг уловити ереґрундську паню. Не міг теж переїхати тамтуди, привязати її до мотуза та перетягнути її туди. Одначе Тіка чув, як говорили про якесь дивне, нове уладження. Звали його: телеґраф. Говорили, що люди можуть дротом розмовляти на далеку віддаль. Коли він перетягне такий дріт до Швеції, то виграв заклад. Для такого моторного кравця, що вже злучив мотузом дві країни, не було нічого неможливого. Ще раз спробувати, подумав собі Тіка.

Постановив іти до Або, щоби довідатися, як він це мусить зробити. Мотузом чейже не можу спитати тай не дістану відповіди, подумав він. Це, що вони називають телеґрафом, то мусить бути порожня рура.

Тіка пішов до Бернеборгу, пішов до Равме та питався всіх кравців, яких стрічав, що це таке телеґраф. Деякі відповідали: „Це чари!" Інші говорили: „Це такі чорні ґудзики, їх причіпають до дрючків". Бо в тих часах, як англійські кораблі у ворожих намірах плили до Фінляндії, люди робили на берегах чорні знаки на дрючках, щоби повідомляти про приїзд ворога.

Тіка пішов далі. Прийшов до Ніштаду тай знову розпитувався всіх кравців. Один з них відповів: „Піди у пристань, відтам завтра відплине корабель із телеґрафом".

Тіка пішов до пристані, застав корабель і побачив великі звої мідяного дроту. Той дріт мали запускати у воду.

— Чи я міг би поїхати з вами? — спитав Тіка. Капітан корабля припадково був у доброму гуморі, глянув на сухорлявого кравця та сказав: „Тебе ми могли би причепити до дрота замісць корка. Я заложуся, ти плаватимеш по воді, наче корок".

— У човні я можу плавати таксамо добре, як інші у воді, — відповів Тіка. — Я кравець, раз давніше я зішив Фінляндію зі Швецією.

— Добре, — сказав капітан — коли ти такий моторний, то їдь з нами, ще раз зробиш велике діло.

І Тіка міг їхати та помагав розвивати звої дроту. Корабель поплив на захід, часом при хмарній погоді, часом отвертим морем, а ввесь час запускали в море телеґрафічний дріт зі звоїв. Це не була легка робота, до того треба було моторного кравця. Коли корабель плив спокійно, то дріт падав легко. Та часом бувало, що прийшла буря, корабель підскакував, звої парували з горяча, а дріт малощо не рвався. Тіка працював неструджено: робив тепер другу свою кравецьку роботу, а робив її так гарно, наче анґлійською голкою шив ширтінґ.

Третього дня скінчили запускати дріт і Швецію так гарненько злучили з Фінляндією впоперек моря, що те зішиття ще нині держиться.

— Яке щастя, що ми мали з собою кравця, — сказав капітан. — Відважний Тіко, ти заслужив нагороду. Що жадаєш?

— Я хотів би — сказав Тіка — перший зателеґрафувати з Ніштаду до Ереґрунду.

— Добре, — була відповідь — таке скромне бажання годі відкинути!

Корабель вернувся до Ніштаду, а Тіка зателеґрафував:

„Господар Антільського хутора питається, як здоровлячко його сестри, пані Ольсон в Ереґрунді".

Небаром прийшла відповідь:

„Пані Ольсон здоровить і дякує. Їй застрягла була в гортанці кісточка з лосося; ходила до доктора, та тепер їй вже знову добре, вона запросила до себе на каву паню Рерстранд".

„Дайте мені посвідку, що я перепровадив телеґрафічне получення, — попросив Тіка.

Дістав цю посвідку та помандрував назад до Картанонкіле. Коли переходив попри Віталишину хату, Мая над потоком полокала баньки від молока. Стояла там так пильненько й весело, а була така гарна й мила, хоч бідненько зодягнена, на Тіку поглядала так лагідно та ввічливо, як він переходив дорогою, покритий курявою і зіпрілий.

— Йой, який ти змучений! — сказала вона — може напешся трохи сирватки, щоби покріпитися?

Тіка не мав нічого проти того. Мая побігла та принесла горнець гарної, покріпляючої маслянки. Воних мали в стайні корову.

—Відкіля приходиш — спитала Мая.

— Приходжу з Ніштаду, я зішив Швецію з Фінляндією, а тепер іду до Нілі, тої з Антілі, щоби в неділю звінчатися з нею.

— Я чула про те, — зітхнула Мая. — Дай тобі, Боже, щастя, любий Тіха. Матимеш богату жінку.

— Мая, — сказав Тіка — коли хтось схоче взяти тебе за жінку, то ти також зажадала би футра, підбитого лисами, загортку з піря та намисто зі справжніх жемчугів як весільний дарунок?

— А мені навіщо таких дорогих річей? — спиталася здивувана Мая.

(Конець буде)

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

ДО ОБЄДНАННЯ СИЛ.

Польща й Москва ведуть далі свої наступи на знищення українського народу. І тут в Америці наші большевицькі яничари докладають усіх сил, щоби тільки не допустити до обєднання національних сил.

Та „не скуєш душі живої й слова живого". Як під Москвою так і Польщею йде затяжна боротьба проти окупантів. В краю прийшли вже до переконання, що тільки один сильний обєднаний фронт і праця на усіх ділянках нашого життя зможуть визволити нас з політичного, духовного й економічного ярма.

Такого фронту й такої праці треба нам тепер і в Америці. Треба вже раз знищити ті розкладові сили, що не дають нашій іміграції стати на ноги. А в першу чергу треба вже раз скінчити з червоною заразою.

І. Черпатинський.

—o—

БЕНКЕТ У ЧЕСТЬ ПОЛЬСЬКОГО ПРАЛАТА.

В неділю, дня 21. вересня, був у нас в Нюарку концерт нашого славного бандуриста Ємця. Хто його чув, той знає, як важко покидати галю, коли скінчиться концерт. Бо хотілося би ще довше слухати. Таке переживав і я. Але мимо того покинув концерт при самім кінці, бо спішив додому. Я хотів доконче послухати промов, які мали бути виголошені по радіо зприводу повороту польського пралата Кухальського. В Савт Бруклині справляли пралатови величавий бенкет і заповідали його по радіо тиждень наперед, подаючи, щоби всі слухали тих промов, які будуть виголошені священиками і пралатом, котрий вернув з Риму і з Варшави, і розповість про папу і „ойчизну".

Думаю собі, треба їх доконче послухати. І не жалую того, що слідив за тим бенкетом. Предсідатель привитав польського консуля, котрий прибув на бенкет, і 400 світських гостей та 34 польських священиків. А потім заповів, що „Єго екселенція польський конзуль" буде говорити.

Консуль говорив про Польщу та вихвалював під небеса польські порядки. А потім говорили польські священики. Перший говорив священик з Пасейку. Він підніс працю пралата Кухальського для польського народа. За ним передавано по радіо промови инших священиків. Я слухав їх і слухав і хотів почути, щоби вони згадали хоч одним словом про справи релігійні, про душпастирську діяльність пралата Кухальського, але не дочекався. Всі говорили тільки за працю пралата для „ойчизни". Говорили тільки про польські школи, які заложив пралат, та про те, що завдяки його патріотизмови і трудам всі тут роджені діти його парохії говорять чисто по польськи.

Вкінці заповіли по радіо, що говоритиме сам прал. Кухальський. Він привитав у перших словах консуля „польскей Жечи Посполітей", священиків і инших, а потім розповів про свою подорож до Риму і Польщі. Казав, що коли станув перед Святішим Отцем, то склонив голову і сказав по польськи: „Нех бендзе похвальони Єзус Христус!" На те папа відповів гарною польською мовою: На векі векуф амен. Пралат Кухальський розповідав далі про те враження, яке зробила на нього польська відповідь папи. Він сказав, що чувся так, як би бачив перед собою „родовітего Поляка".

Потім говорив пралат, як він їхав з Риму в чисто „польскім поцьонгу" до Варшави і як його обляли сльози, коли він висіз з вагону і побачив першого польського жовніра з багнетом і польським білим орлом.

Розповівши про відроджену Польщу, закінчив свою промову зазивом до американських Поляків, щоби читали все, що польське, польські газети і книжки, та щоби давали їх читати своїм дітям. Бо, казав пралат, не гідні будемо звати себе Поляками, коли не знатимемо польської літератури і польської мови і коли не припильнуємо, щоби діти наші це знали.

Рівнож взивав пралат до дальших грошевих жертв для „ойчизни".

Одно мене здивувало, що в тій цілій промові не було ніякої згадки про польський костел та про віру. Все оберталося біля боротьби за визволення, біля польського патріотизму. А прецінь це був бенкет в честь пралата, котрий їздив до Риму дякувати за відзначення.

І ще одно мене застановило. Прецінь і у Поляків є гризня, і у них є ріжні костели, тай ріжні книжки і ріжні часописи. А польський пралат говорив тільки про одно: читайте польські книжки, вірте в польську державу і в польський нарід та в його провідників. Не говорив нічого про добрих і злих провідників, ні про злі й добрі газети і книжки. Він говорив тільки про польську мову й історію та про польські книжки і газети.

І богато інших думок насувалося мені цього вечера. А між ними і та, чи відважився б український пралат чи епископ поздоровити папу по українськи словами: Слава Ісусу Христу, та якби знайшовся такий, то яку почув би тоді відповідь від папи.

Іван Лисак,
Нюарк, Н. Дж.

УКРАЇНСЬКА НАРОДНА ШКОЛА В ЕЛИЗАБЕТПОРТ, Н. ДЖ.

повідомляє родичів, котрі мають дітей в шкільнім віці, що

НАУКА

починається

В СЕРЕДУ, 1 ЖОВТНЯ 1930 Р.

Взивається всіх батьків, котрі посилали дітей в минулім сезоні і тих, котрі не посилали, а думають післати, щоби записали своїх дітей до школи. Записувати можна в слідуючі дні: **понеділок 29-го і вівторок 30-го вересня під ч. 214-16 Фултон вул.,** в шкільнім приміщенню. Вписові години від 5-тої до 7-мої ввечір. 224

Комітет шкільний.

ПОЗІР! БАЙОН, Н. ДЖ.! ПОЗІР!

ЗАХОДОМ УКРАЇНСЬКОГО ДОМУ

— устроюється —

ВЕЛИКУ

ЗАБАВУ

В НЕДІЛЮ, 28 ВЕРЕСНЯ 1930

Початок в год. 5-тій попол.
Вступ вільний.

Шановні Українці і Українки. Просимо прибути на ту забаву, старші і молодші, а не пожалуєте. Український Дім докладає всіх сил, щоби забава випала як найлучше. На тій забаві буде приграватн українська музика. 224

МІТІНҐИ ВІДДІЛІВ У.Н.СОЮЗА

ДЖЕРЗИ СИТІ, Н. ДЖ. Тов. Вільні Козаки, від. 196, повідомляє, що надзвичайний мітінг відбудеться в суботу, 27 вересня, в годині 8-мій ввечір, в гали У. Н. Дому, 72 Morris St. Буде вибір делегата на Конгрес Обєднання. Членів, котрі залягають з вкладками, проситься вирівнати свої залеглости, бо в противнім разі будуть суспендовані. — Іван Баричко, предс.; Іван Марусин, секр.

НЕ ЗАБУВАЙТЕ ЗА СИРОТИНЕЦЬ-ЗАХИСТ У. Н. СОЮЗА

УВАГА! НЮ ЙОРК, Н. Й.! УВАГА!

ДО ЧЕСНИХ ПАРОХІЯН І ПАРОХІЯНОК УКРАЇНСЬКОЇ ГРЕКО-КАТОЛИЦЬКОЇ ЦЕРКВИ СВ. ЮРА, 28 ІСТ 7-ма УЛ. В НЮ ЙОРКУ.

Дорогі Парохіяни і Парохіянки!

Як Вам відомо з минувшого парохіяльного мітінгу, котрий відбувся 25-го квітня, 1930 року, під примусом судді Супрім Корту, котрий то судя уневажнив вибір тростісів, котрі були вибрані 25. мая 1930 року. Помимо того, що суддя і рефері наказав скликати поновні збори і впустити всіх Вас, щирих парохіян, до вибору — вами правних і щирих тростісів, однак сей наказ був ізгнорований.

Отож нам Комітетови, котрий заступав і заступає на далі права парохіян і народу українського, віднісся поновно до Супрім Корту, і судля знова віддав справу до судді рефері на переслуханя свідків, але о. Понятишин зробив апіл до висшого суду, котрий має відбутися дня 10. жовтня (октобра) с. р. — Отож комітет в тійто справі скликує

ЗАГАЛЬНІ ЗБОРИ

В НЕДІЛЮ, ДНЯ 28-ГО ВЕРЕСНЯ (SEPT.) 1930 РОКУ

в годині 2.30 пополудни
В STUYVESANT CASINO, 140-42 SECOND AVE., NEW YORK, N. Y.
(межи 8-мою і 9-тою вулицею)

Тож просимо Вас прибути на сей мітінг, де почуете більше правди і справедливости.

ЗА КОМІТЕТ ОБОРОНИ ПРАВА ЦЕРКВИ СВ. ЮРА ПРИ 7. УЛ.:
Іван Букель, Іван Салагуб, Дмитро Перепилюк, Іван Солтис, Стефан Шевців, Григорій Качановський, Тинецький.

УВАГА! УКРАЇНЦІ СТЕЙТУ НЮ ЙОРК! УВАГА!

ПЕРША КОНВЕНЦІЯ

УКРАЇНСЬКО-АМЕРИК. ДЕМОКРАТИЧНИХ КЛЮБІВ

— відбудеться —

В ДНЯХ 4 І 5 ЖОВТНЯ С. Р., В ОЛБАНІ (ALBANY, N. Y.)

В ГАЛИ KNIGTH'S OF COLUMBUS на розі N. PEARL ST. і CLINTON AVE.
Початок в годині 10-тій рано.

ПРОГРАМА КОНВЕНЦІЇ:

1) Отворення. 2) Привитання американських гостей. 3) Промова конгресмена Бойрна. 4) Промова инших Американців. 5) Відчитання резолюцій в англійській мові. 6) Закінчення (на англійській мові). **Перерва на обід.** ПОПОЛУДНЕВЕ ЗАСІДАННЯ: 1) Вибір президії Ковенції і комісій. 2) Провірка повновластей. 3) Справоздання тимчасового уряду. 4) Реферати: а) Наша участь як горожан в американській політиці; б) Старий край і наші завдання; в) Про потребу науково-культурної праці. 5) Корпорація. 6) Вибір уряду, комісій та осідку організації. 7) Дискусія над рефератами. 8) Внески і вказівки для добра організації. 10) Закінчення.

В суботу вечером переїдуть всі гості до Горожанського Клюбу в Водервліт, де буде влаштоване приняття.

Вказівки для гостей і делегатів. Галя находиться 4 блоки від головної стації, на головній улиці міста. На стації будуть наші члени комітету з відзнаками і вкажуть, де галя. Хто буде з автомобілем, для того буде місце на „parking". На нічліг розміститься гостей по домах Українців. Кому потрібні інформації, хай пише до секретаря: 224,9

D. ZALOPANY, P. O. BOX 284, COHOES, N. Y.

ЗА КОМІТЕТ: **І. Базар, І. Урбан, Д. Зальопаний, С. Пачка. В. Футулуйчук, П. Пняга, І. Барна, А. Афінович, І. Коба, А. Ґеля, П. Качмар, П. Кучма, Н. Древецький, Л. Завійський і І. Лесуняк.**

Когус, Трой, Водервліт, Н. Й., 22. вересня 1930.

УВАГА! НЮАРК, Н. ДЖ., І ОКОЛИЦЯ! УВАГА!

ЗАХОДОМ ТОВАРИСТВА ЄДНІСТЬ

відограється перший раз в Нюарку чудову комедію в 5-тьох діях під заголовком:

„СКУПАР"

В СУБОТУ, ДНЯ 27-ГО ВЕРЕСНЯ (SEPT.) 1930 РОКУ

В УКРАЇНСЬКІМ РОБІТНИЧІМ ДОМІ,
57-59 BEACON STREET, NEWARK, N. J.
Початок в годині 8-мій ввечір. — Вступ 50 центів.

Товариство „Єдність" просить своїх симпатиків прибути численно. Хто прийде на цю штуку, то не пожалує, бо штука дуже смішна. По представленню **БАЛЬ** до пізної ночі.

223-5 **Комітет.**

ПОЗІР! БРІДЖПОРТ, КОНН., І ОКОЛИЦЯ! ПОЗІР!

ЗАХОДОМ КОМІТЕТУ УКРАЇНСЬКОЇ ГР.-КАТ. ЦЕРКВИ ПОКРОВИ ПРЕЧ. ДІВИ МАРІЇ

устроюється перший і послідний

ВЕЛИЧАВИЙ ПІКНІК

В НЕДІЛЮ, ДНЯ 28-ГО ВЕРЕСНЯ (SEPT.) 1930 РОКУ

В ПАРКУ ВОЛОДИМИРА ВЕНҐРИНОВИЧА.
Початок в годині 2-гій пополудни.

На сей пікнік запрошується всіх Українці, як місцевих так і позамісцевих, взагалі чесних гостей і громад з дальших околиць. Громадяни, прийдіть, а не пожалуєте, бо ми приготовлялися на сей пікнік ціле літо і дуже раді будемо Вас повитати. Не опускайте нагоди до забави, бо зима за плечима. Пан **Йосиф Підлуцький** буде возити гостей від церкви на Beach St. до парку. 223-4

ЗА КОМІТЕТ:
Семеон Шмигельський, предсідатель.

РОЗШИРЮЙМО ФРОНТ!

З розпадом московської та австро-угорської імперій кордони, що ділили українську територію, пересунулись: північно-західні землі (Волинь, Холмщина, Підляше і Полісся) дістали можливість безпосередньо стикатися з Галичиною. Сокальський кордон упав. Але, на жаль, тільки формально, а не фактично.

Віддавна говориться про високе післанництво північно-західних земель, що малиб зеднувати дві частині України, віками розділені кордоном. Але, на жаль, праця на північно-західніх землях та у східній Галичині йде далеко й далеко не одним темпом, що й перешкаджає цілковитому засипанню сокальського рова.

„Проблема Волині"! Як Волинь, а з нею й инші українські землі під Польщею, що входили до складу колишньої російської імперії, дотягнути до загально краєвого темпу праці в усіх галузях? Тюремні впливи російської імперії ще не вивітрилися на цих землях, хоч і пролетіли над ними бурі війни, революції й польських утисків. Дух почаївського рабського „послушанія" ще й досі глибоко вкорінений у душах „тутейших обивателів", а найхарактеристичнішою ознакою цього духа є прославлена леґальщина — звичка робити тільки те, що не тягне за собою переслідувань, що навіть не дає поліціянтові приводу подивитися зизим оком. Епископи Антоній та Євлогій, ці московські полковники в чернечих рясах, привчили смиренних „тутейших" підставляти свою шию під усі ярма, спаралізували здібність реаґувати на утиски силою пястука. Старі міста Дубно, Луцьк та инші, що бачили колись славу Богданівського походу, віддавна позбулися Богданових способів реаґувати!

Опинившися під владою „білого ожелка", північно-західні землі стали перед конечністю виявити своє обличчя при парляментських виборах. І здається, тільки ці вибори й перейдуть, як світла сторінка, до історії північно-західніх земель. Нечисленна українська інтеліґенція на цих землях доконала, як на тодішні обставини, чуда! Але незабаром виліз на верх хам, вихований почаївськими можновладцями. Почалося хрунівство, зпочатку московське, а потім і ляцьке, що зпівечило гарний почин. Почалася вакханалія, що продовжується й по сьогодні. Санація пілсудчиків створила сприятливі для того умовини. Все, що було здатного на покірне вислугування Польщі, посунуло на Волинь, як до екзотичної країни, де можна сісти на голову „тутейшим" і робити те, що накаже пан воєвода. Країна, де воля воєводи є „супрема лекс"! Де ніхто не наважиться збудити сонну тишу револьверовим стрілом.

Виплив на денне світло зі своїми панеґіриками на адресу Пілсудського Певний та збив докупи коло себе чималий гурт хрунів. Реакцією на це зявилося ще більш розпаношене радянофільство. Отже надано північно-західнім землям своєрідного кольориту двобічно: хрунівської країни.

Треба шукати виходу з цього положення способами випробуваними, способами єдино доцільними, способами **силового реаґування,** а не способом переплітання язиків. Конче треба заходитися коло організації сили з окремих одиниць, що перестали бути тільки „тутейшими", а стали Українцями, що вміють не тільки обходити букву закона, але вміють його й ламати.

Північно-західні землі тоді перестануть бути такими, якими вони є тепер, коли позбудуться духа „староруської" леґальщини і станут у ряд боевиків, для яких чужій закон не існує і які всачають закон **у збройному кровавому чині.**

Молодь усюди є! Не бракує її й на північно-західніх землях. Одначе не знає ще вона шляхів **організованої революційної роботи.** На цей шлях її треба направити. Раз натрапивши на цей шлях, вона з нього не зійде, бо робота цупко тримає біля себе майстра, а цієї роботи на північно-західніх землях аж надто багато.

Перший стріл, що впаде зі зброї нашої боевої організації, та червоні півні в осадницьких стріхах напевно потягнуть за собою кадри нових боевиків, що їх батьків ще виховував льояльний Союз Русского Народа!

Ця робота потрібна для того, щоб приниити нечувано ганебну роботу Певних та його прихильників, що хрунять у бік Варшави, як рівнож і московських запроданців. Вона потрібна, щоб волинський, холмський, поліський, підляшський і галицький живчики били одним темпом, щоб перешкодити викривлюванню нашої визвольної ідеї та щоб нарешті цілковито засипати сокальський рів. Поки північно-західні землі не дадуть активних революціонерів, доти вони не приступлять до виконання свого історичного завдання, що полягає в поеднанню віками розділених українських земель.

Кождий чин супроводиться рівносильним і протилежно направленим протичином. Північно-західні землі скорше чи пізніше мусять скоритися цьому законові. Нелюдське гноблення московських і польських наїзників мусить викликати на цих землях організований оборонний чин.

Чи є на цих землях дані до революційної законспірованої роботи? Є! Ці землі під тим оглядом є не в гірших, а навіть у кращих умовах у порівнанні з иншими частинами соборної України. Не треба забувати, що північно-західні землі — це, такби мовити, українські прерії, джунглі, де боевик може легко знайти собі притулок. На кожний випадок тут багато догідніщі умови, ніж, наприклад, у Галичині. Сучасна цивілізація ніби навмисно оминула ці землі для того, щоб тут можна було робити велике діло української національної революції. На жаль, воно ще тут не започатковане.

Голос наших боевих сурм мусить швидко пролунати по лісах забутого краю.

Розширюймо фронт!

„Сурма".

НИНІШНІ ТУРКИНІ.

В усіх цивілізованих краях жінки мусіли тяжко боротися за свою рівноправність. Інакше в Туреччині! Тут не видно було боротьби в більших розмірах, не було величезних зборів ні демонстрацій або насильства, на спосіб англійських суфражисток. А який яскравий перехід від істнуючих звичаїв і обичаїв до новітнього самовизначення. Ніяка країна не може чимсь подібним похвалитися! Вчора ще повна залежність від чоловіка, найнижче рабство. Вистарчали слова чоловіка: „Ти мусиш розійтися зі мною!" — і розвід був законний. Жінка накидала заразже серпанок перед їй тепер уже чужим чоловіком і верталася до своїх батьків. Потім нечайна зміна: „пече", себто густий серпанок з кінської волосіни відпав на основі такого закону, який мужчинам стягнув фез з голови. З відслоненим лицем зявляється Туркиня перед кождим чужинцем, іде сама до міста, ходить до мошеї, вибирає собі звання, яке сама захоче. Многоженство перестало істнувати, для розводу треба рішення судді. Жінка, що передше була майже власністю чоловіка, тепер має рівні з ним права і сама має свою власність. Може самостійно виконувати своє заняття. Уряд старається помагати такому розвиткови шкільним устроєм, але тому, що має невеликі грошеві засоби, може на цьому вибраному шляху посуватися лише помало.

Теща: Пане судде, мій зять хотів мене отруїти.

Зять: Це неправда, пане судди!

Суддя: Нічого, можемо сказати перевести обдукцію.

Лікарство.

— Що мені робити, чогось геть трачу память — радився хтось французького письменника Трістана Бернара.

— Старайтеся не думати над цим, забудьте про це — порадив письменник.

—o—

Автограф.

Хтось післав Трістанові Бернарові альбом автографів, щоби письменник написав у ньому якийсь автограф. Альбом скоро вернувся з такими рядками, писаними на машині:

„Любий Пане! Я вже двацять літ не пишу рукою, лише на машині. Всеж таки подаю Вам один зразок мого почерку". Під тими словами написаний був рукою, що відвикла від пера, рядок товстих рисок, наче хто пробував перо.

ДЕЩО ПРО ПОЧАТКИ ҐАЗОВОГО СВІТЛА.

—o—

Початок того винаходу був такий, що Вілєма Мордока запросили на вечеру і він не застав ліхтарні, яка повинна була йому освічувати дорогу. І завдяки тому припадкови той чоловік був винахідником ґазового освітлення. Вілєм Murdock, син мельника з Ейршира, родився 1854 року. Вже замолоду бажав бути техніком. Тоді можна було бути техніком лише так, що треба було вступити до фабрики машин і там учитися бажаного предмету, наскільки можливо. Бажав вступити до фабрики машин Джемса Вота, винахідника парової машини. Фабрика належала до фірми Болтона й Вота в Бермінґемі. Мордок не застав Вота, а Болтон сказав йому, що місця вільного нема. Хотів уже відійти, та зацікавив своїм капелюхом Болтона. То був оригінальний капелюх. Спитався, відкіля має його. Мордок відповів, що зробив той капелюх із дерева на токарні, на овальній формі, ним самим зладженій. Болтон зараз пізнав, що в ньому криється великий технічний талант. Прийняли Мордока до фірми Болтон і Вот. Тут мав нагоду бачити, що з угля, зложеного на подвірю, все знімаються запальні ґази. Ґази ці часто й самі займалися й спричинювали пожежі. Мордок узяв свинячий міхур, наповнив його тим ґазом, що піднімався з угля, припняв міхур до цибуха старої люльки, взяв це ніби дуду під паху, запалив ґаз і безжурно пустився в дорогу. Ґаз той міг вибухнути, колиб мав у собі більше воздуха. Пізнійше наповняв міхур ґазом, який сам витворював у дулі рушниці. Нині не бачимо, щоби з вугля добувався ґаз, бо люде вже обережніщі та поробили заходи, аби ґаз із вугля сам не запалювався. Разом із Мордоком працював над удосконаленням світляного ґазу і над його фабрикацією Семюель Клеґ. Йому то вдалося очистити ґаз так, що можна вживати його для освітлення кімнат і він то ввів ґазове освітлення улиць. Робили це дуже примітивно. Ґаз переховували в волових і вепрових міхурах, а дуло рушниці було першою ретортою. Але Клеґ мусів теж боротися з ворожо настроєними для його винаходу людьми, і з насміхами. Його найзавзятішими противниками були: фізик Дейві і сер Вальтер Скот. Цей глумливо говорив: У зимові вечори Лондон будуть освічувати ті самі випари з вугля, які наші зимові дні перемінюють у ночі. Тяжко прийшлося Клеґові боротися за свій винахід з консервативним парляментом. Основали акційне товариство, яке заложило рури й побудувало ґазове заведення. Але маґістрат (за намовою вчених) заборонив запалювати полумінь. Клеґ не думав багато, а запросив цілий маґістрат і вчених. Насамперед подав їм добрий сніданок, а потім повів їх до будинку, в якому був ґазометер. За ними замкнено двері так, що ніхто не міг втечи. Тепер Клеґ схопив джаґан, вибив ним у ґазовому збірнику діру та запалив ґаз, що виходив отвором. Счинилася метушня, все втікало до дверей. Але двері видержали й так панам не лишалось нічого иншого, лише остатися й глядіти на полумінь, що спокійно палилася. Тепер нарешті дали дозвіл. Та ще одна трудність: застрайкували ліхтарники. Боялися, що втратять становище, коли введуть усюди нове світло. Він узяв драбину й ступав улицями Лондону, чистив лямпи, засвічував і гасив. Коли парлямент освітили вперве ґазом, то пани тягнули по проводах руками в рукавичках і дивувалися, що проводи холодні. Думали, що то горючий ґаз іде тими рурами. Хоч було доволі противників, ґазове освітлення все більше поширювалося і з часом усюди введено його. Насамперед у Парижі 1817-го року, 1826 в Берліні, 1828 у Франкфурті над Меном, 1833 у Відні. Люде, що вміли глядіти в далеку будуну, пізнали вагу винаходу й впроваджували винахід на малий розмір. Так приміром Іван Петро Мінкерс у Голяндії салю викладову освітив ґазовим освітленням і навіть фальшиво вважали його винахідником ґазу. У Німеччині ввів ґазове освітлення 1811 р. славний Вільгельм Авґуст Лямпадій, а саме у місті Фрайберґу (в Саксонії), а Юрій Фридрих Деґнер, властник міської аптики в Швайнфурті, аптику і своє мешкання освічував ґазом, який сам фабрикував. Він навіть на розі вулиці дав зробити руру і тут побудував ґазову ліхтарню. Проти ґазу виступала й теольоґія. У „Кельніше Цайтунґ" з 28. марта 1819 р. сказано м. і., що освітлення вулиць треба поборювати з теольоґічних причин. „Ґаз встряває в божі порядки. Ніч перериває лише місячне світло. Ми не повинні виступати проти того, не переіначувати світового порядку, не перемінювати ночі в день. З медичних причин: випари оливи й ґазу впливають шкідлово на здоровля слабовитих і нервових людей і буде так причиною ріжних недуг, бо влекшуватиме людям нічний побут на вулицях, спричинюватиме кашель і нежит". І так у тому тоні ціла стаття. Але не минуло й 80 літ, і та сама преса старається ратувати ґазове світло перед загладою, яке йому несе електрика.

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ

БРОНКС, Н. Й.

Дбаймо за школу і діти.

Наша українська школа міститься під числом 1274 HOE AV. AND FREEMAN ST. Наука розпічнеться 6. жовтня. Вписувати можна до школи вечерами від 3. до 5. жовтня.

Тих кілька слів повинно вистарчити родичам дітей, щоби вони вписали їх до своєї Народньої Школи. Всі товариства повинні подбати, щоби шкільні лавки не стояли пусткою. Бо інакше й сліду по нас тут не стане, бо без школи не вдержимо дітей при нашім народі. І не буде кому незабаром навіть виступити на українськім концерті.

Подбати за свою школу, це наше найважніще завдання в громаді.

В. Закалужний.

Гурток туристів хоче ввійти до музею. В дверях здержує їх сторож музею, що курить цигаро:

— Прошу заждати! курити в музею не вільно.

— Алеж ніхто з нас не курить! — кажуть туристи.

— Ну, так, але я курю! — каже музейний сторож.

Михайло Зощенко.

ТЕАТР.

А таки скоро, мої любі, минає час. Не так давно ще було літо, а тепер наче зима. У кожухах ходять. І в театрах почався зимовий сезон.

Цікаве, скільки то доложать театри в зимовому сезоні.

Літний дефіцит щойно тепер обраховують. Літний сезончик не був надзвичайний.

Товариші, що приїжджають з провінції, скреготчуть зубами.

— Просто — кажуть, ми грали для себе, публики ні на лік. Може глядач малокультурний. А може інші причини того. Доволі, що не ходять. Зимою увійде це від біди — ходять, літом — за ніщо в світі. Хочби за обшивку привести глядача.

Правда, глядач волить літом легкі та не дорогі розривки — вигрівається на сонічку догори черевом або полощеться в річеньці, або вкінці збирає полеві цвіти та безплатно нюхає їх.

Таку то публику маємо тепер. Відкіляж це взялося?

В однім невеличкім місточку прийшло на цьому тлі до справжнього скандалу.

Приїхала там невеличка трупа. З великим амбарасом. Виставила, самособою, на перший вогонь драму.

Ґрають, а публика на драму не йде.

Загналася до того місточка інша невеличка трупа. Директор тієї трупи каже:

— Не таке це, товариші, місто, щоби хапатися тут драми. Касу зроблять тут легкі, забавні кусники.

Стали ґрати легкі кусники — публики знову обмаль.

Тричі ґрали. Заробили три і пів карбованця тай мерщій забралися з того дивовижного міста.

В акторських колах стали здогадуватися: як і чим завоювати публику. Може, вважаєте, пійде ця публика на оперетку?

Вибралася там оперетка. Виставила мельодійну оперетку, переплітану танцями. Прийшло вісьмох людей. Тай не знати, як прийшли. Касієр присягався на чім світ стоїть, що не продав ніодного білету.

Директор оперетки сказав:

— До того міста повинні приїздити лише штукарі. Справжне мистецтво на ніщо тут не придасться.

Симпатичні ті вісти дійшли до цирку.

Директор повідає:

— Треба їхати. Цирк це найдемократичніще мистецтво. Цьому місточку лише ми можемо догодити.

Поїхали. Справді прийшло трохи більше людей. Тутешні люди не тямлять просто такої глоти — аж трицять людей прийшло на перше представлення. На друге трошечки менше.

Обрахував цирк дефіцит і — давай ногам знати.

На самім уже двірці перешкода. Товпа непроглядна відпроваджувала цирківців. Вісім тисяч люда звалилося. Підкидали вгору всіх артистів і всі звірята. Верблюдови звихнули щоку підчас тих овацій.

Потім делеґація волоконних і металевих робітників підійшла до директора та стала просити горячо.

— Чи не можна би, вважаєте, безплатно, під голим небом, на свіжому повітрі, тут на пероні дати невеличку циркову програму, з трох-чотирох чисел.

На жаль, саме в цю хвилю почувся третій дзвінок. Посідали цирковці у вагони, розложили безпомічно руки тай відїхали. Осталося тайною, чому представники найдемократичнішого мистецтва відїхали також з дефіцитом.

Людська захланність чи що? А може інші причини? Як гадаєте?

(З російського переклав М. Н.)

РУМУНІЗАЦІЯ ПО СМЕРТИ.

Ми вже привикли до цього, що богато людей зріклися своєї народности. Такі ренеґати роблять це тому, щоб шкодити своїй нації й у тім знайти для себе вигоди. Та це їх особиста справа. Люде морально більше чулі й свідомі людської гідности не звертають на них ніякої уваги. Однак коли вони змінюють у своїй заполоти навіть давні в матірній мові написані посмертні таблички на гробівцях своєї родини на цвинтарі, от це вже [illegible]. Якби так небіщики могли встати, то цілком певно спиталиби своєї рідні: „Яким правом румунізуєте й нас?"

(„Час").

ДРІБНІ ОГОЛОШЕННЯ